Två bokanmälningar

Av ekonomie dr Rolf Rundfelt

Staffan Seth—Knut Wåhlstedt: *Ekonomi skatteplanering*. LTs förlag 1984. 255 sidor. Pris ca 200 kr. ISBN 91-36-02134-2.

Under senare år har flera författare skrivit inte bara om hur bokslutsdispositioner fungerar tekniskt utan också deras ekonomiska innebörd. Som exempel kan nämnas Harry Johansson. Företagens dispositioner och ekonomiska planeringar är emellertid ett stort ämne som kan belysas ur många synvinklar. Det som skiljer Seth—Wåhlstedts bok från många andra är att de särskilt i början lyfter fram problemen med inflationen. Författarna är sålunda klart medvetna om vikten av att skilja mellan *nominella* och *reala* kalkyler. Trots att man i den förra räknar med en ränta på kanske 15% och i den senare 5% skall resultaten i de båda fallen bli desamma, nämligen om effekterna av inflationen (som antas vara 10%) beaktas på ett riktigt sätt. En annan viktig distinktion som författarna gör är att skilja mellan kalkyler *före* respektive *efter* hänsyn tagen till skatt. Detta är långt ifrån självklart. Författarnas ambition att förklara problemen blir emellertid väl komprimerade och därigenom svårbegripligt. Det kan också ifrågasättas om diskussionen över huvud taget behövs. Visserligen är investeringskalkyler centrala för varje form av ekonomisk planering. Området är dock så stort att det rimligen kräver en egen bok.

I sammanhanget tar författarna upp ett begrepp som de kallar skattelättnadsfaktor. Därmed avses skillnaden mellan den skatt som skulle utgå om en investering skrivs av över den ekonomiska livslängden och skatten efter skattemässigt tillåtna avskrivningar. I en tabell anges värdet av skattelättnadsfaktorn vid olika kombinationer av diskonteringsränta och inflation. För mig saknar det här begreppet mening.

Jag förstår t ex inte hur skattelättnadsfaktorn kan vara oberoende av hur många år som investeringen kan utnyttjas i företaget. Faktorn måste rimligen vara lägre för en bil med 5 års livslängd än för en pappersmaskin som håller i 25 år. Inte heller förstår jag varför man för in inflationen i beräkningarna vid sidan av kalkylräntan. Avskrivningarna baseras ju på den historiska anskaffningskostnaden oberoende av inflationen.

Huvuddelen av boken ägnas åt att förklara och kommentera enskilda dispositioner. Framställningen är underbyggd med enkla exempel som underlättar förståelsen. Bland de vanligare resultatregleringsåtgärderna är det bara investeringsfonder jag tycker borde ha utvidgats något. Pedagogiskt är det lättare att förklara IFsystemet om man skiljer mellan avsättning och utnyttjande. När det gäller utnyttjandet är det sen naturligt att bättre markera betydelsen av den normala skattemässiga avskrivningstiden.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-02 16:35:02

Avslutningsvis tas också ett antal mindre vanliga regleringsåtgärder upp. Dit hör t ex eldsvådefonder, upphovsmannakonto och garantiavsättningar. Vidare återfinns avsnitt om val mellan företagsformer, företagsvärdering m m.

Sammanfattningsvis är Seth—Wåhlstedts bok intressant om än något ojämn. Mitt intryck är att man bitvis gått något för långt på kalkylsidan. Vissa avsnitt skulle passa bättre i en bok i finansiell planering. Som ett sista exempel kan nämnas att författarna diskuterar lönsamheten av att leasa tillgångar. Diskussionen är i och för sig korrekt men samtidigt poänglös. Man jämför ett leasingavtal där kostnaden antas vara 18% med ett köp kombinerat med lån till 18 respektive 16%. När lånet kostar 16% blir det däremot billigare. Detta är egentligen självklarheter. Problemet med leasing ligger på ett annat plan. För att få en korrekt kalkyl är det viktigt att man strukturerar alternativen så att de är helt jämförbara. Gör man inte det uppkommer skillnader som sammanhänger med andra faktorer än de man är primärt intresserad av.

Hans-Heinrich Vogel: *Finansrätt och finansvetenskap* Liber 1984. 84 sidor. Pris ej angivet. ISBN 91-3860068-4.

Vogel säger i sitt förord att syftet med boken från början var att skapa ersättare till Welinders Skattetryck och Skatteekonomi. Ändringar i läroplanen har dock motiverat en något annorlunda uppbyggnad.

Boken innehåller fyra huvudrubriker — offentlig hushållning, den statliga budgeten, offentliga utgifter och offentliga inkomster.

Det första kapitlet, som bara omfattar fyra sidor, ägnas framför allt åt att jämföra skattetrycket i Sverige med andra länder. Det är svårt att se vad det har med ''offentlig hushållning'' att göra. En naturligare inledning hade kanske varit att diskutera de olika beslut som lett fram till att vi i Sverige har en så stor offentlig sektor.

I det andra kapitlet diskuteras några av de centrala begreppen i budgeten som budgetproposition, finansplan, regleringsbrev, förslagsanslag etc. Det tredje kapitlet utgörs i stort sett bara av en presentation av hur utgifterna fördelas mellan de olika huvudtitlarna. Störst utrymme ägnas åt det sista kapitlet där författaren kommenterar olika skatter och olika skatteprinciper. Flera av de frågeställningar som tas upp här är mycket komplicerade. Det gäller i vilken utsträckning som en skatt bärs av ett visst skattesubjekt eller om den övervältras på andra. Ett andra exempel gäller när skatteflykt skall anses föreliggande. Familjebeskattning och förmögenhetsbeskattning är ytterligare områden där författaren påpekar att det finns skilda uppfattningar om vad som utgör den riktiga lösningen. Det man som läsare kan beklaga är att de här problemen, och andra, inte kommenteras utförligare.

Anledningen är att Vogel begränsat sina ambitioner till att skriva en introduktion till ämnet. Som sådan är den mycket välskriven.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-02 16:35:02